

ВАЛЮТНІ ВІЙНИ ЯК МАНІПУЛЯТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

CURRENT WAR AS A MANIPULATIVE TOOL FOR INTERNATIONAL RELATIONS

УДК 339.748

Ричка М.А.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри міжнародних
економічних відносин і бізнесу
Національний авіаційний університет
Слюсарчук О.М.

студентка
Національний авіаційний університет

У статті розглянуто поняття, причини та можливі наслідки валютних війн, які стали однією з важливих та невід'ємних рис міжнародних валютних відносин сучасності. Висвітлено питання, пов'язані з механізмом функціонування валютних війн у світовій економіці. Обґрунтовано механізм девальвації національної валюти на макроекономічні параметри економіки на національному та міжнародному рівнях, розкрито наслідки валютних протистоянь для економік провідних розвинених країн та країн, що розвиваються. Узагальнено основні рекомендації щодо модернізації інструментів валютної політики, що націлені на стабілізацію валютного ринку, забезпечення стійкості національної валюти, стимулювання експортного потенціалу держави. Наведено сучасні способи ведення валютної війни. У процесі дослідження використано такі наукові методи, як діалектичний, наукової абстракції, індукції та дедукції, історичного й логічного аналізу.

Ключові слова: валютні війни, міжнародні валютні відносини, посткризова економіка, валютний курс, девальвація, інтервенція, спекулятивний капітал, банківські ставки.

В статье рассмотрены понятие, причины и возможные последствия валютных войн,

которые стали одной из важных и неотъемлемых черт международных валютных отношений современности. Освещены вопросы, связанные с механизмом функционирования валютных войн в мировой экономике. Обоснован механизм девальвации национальной валюты на макроэкономические параметры экономики на национальном и международном уровнях, раскрыты последствия валютных противостояний для экономик ведущих развитых стран и развивающихся стран. Обобщены основные рекомендации по модернизации инструментов валютной политики, нацеленные на стабилизацию валютного рынка, обеспечение устойчивости национальной валюты, стимулирование экспортного потенциала государства. Приведены современные способы ведения валютной войны. В процессе исследования использованы такие научные методы, как диалектический, научной абстракции, индукции и дедукции, исторического и логического анализа.

Ключевые слова: валютные войны, международные валютные отношения, посткризисная экономика, валютный курс, девальвация, интервенция, спекулятивный капитал, банковские ставки.

The article deals with the concept, causes and possible consequences of "currency wars", which became one of the important and indispensable features of international currency relations of the present. Issues related to the mechanism of operation of currency wars in the world economy are covered. The mechanism of devaluation of the national currency on the macroeconomic parameters of the economy on the national and international levels is substantiated; the consequences of currency conflicts for the economies of the leading developed and developing countries are disclosed. The study summarizes the main recommendations for the modernization of monetary policy instruments aimed at stabilizing the foreign exchange market, ensuring the stability of the national currency, stimulating the export potential of the state. Also in the article are presented modern ways of currency warfare. The problems of the formation and development of international monetary relations has become the subject of research of many foreign and domestic scientists for the first decade. Today, the development of the world economy is accompanied by processes of destabilization of the financial environment, which manifest themselves from the concentration of influence of global economic crises. All this leads to economic stagnation, the volatility of financial markets and other negative phenomena, which prompts the search for effective anti-crisis macro policy instruments, some of which are currency leverage. Therefore, the urgency of the problems of the currency sphere, including the consequences of currency wars, is increasing. The purpose of this study is to carry out a comprehensive assessment of the causes and consequences of currency wars in the context of the evolution of the world monetary system, as well as substantiation of the influence of current currency conflicts on the parameters of the development of the global economy and regional world economic processes. In the process of research, the following scientific methods have been used: dialectic, scientific abstraction, induction and deduction, historical and logical analysis.

Key words: currency wars, international currency relations, post-crisis economy, exchange rate, devaluation, intervention, speculative capital, bank rates.

Постановка проблеми. Проблеми становлення та розвитку міжнародних валютних відносин вже не перше десятиріччя стають об'єктом дослідження багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених. Нині розвиток світової економіки супроводжується процесами дестабілізації фінансового середовища, які проявляються від концентрації впливу глобальних економічних криз. Все це приводить до економічної стагнації, волатильності фінансових ринків та інших негативних явищ, які обумовлюють пошук ефективних антикризових інструментів, одними з яких є валютні важелі, чим визначається актуальність проблем валютної сфери, зокрема проблем наслідків валютних війн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Причини виникнення валютних війн, їхні харак-

терні риси в різні історичні періоди досліджувалися в працях низки зарубіжних та вітчизняних вчених та аналітиків, зокрема в роботах О. Буклемишева, Л. Григор'єва, Ю. Журавльової, Ф. Хайєка, Ю. Харитонова, Дж. Рікардза. Проте залишаються відкритими питання, пов'язані з аналізом змін конфігурацій світової валютної системи в умовах глобалізації.

Постановка завдання. Метою статті є проведення комплексного оцінювання причин та наслідків валютних війн у контексті еволюції світової валютної системи, обґрунтування впливу сучасних валютних протистоянь на параметри розвитку глобальної економіки та регіональні світогосподарські процеси.

Виклад основного матеріалу дослідження. З 1929 року, коли було офіційно визнано першу

валютну війну, під впливом закону нерівномірності розвитку в результаті першої світової війни валютно-фінансовий центр перемістився із Західної Європи в США. Кінець XX століття та початок XXI століття принесли у світову економіку глобалізаційні процеси, які суттєво вплинули на валютну систему. Однією із суттєвих проблем, яка спіткала світ, стала дестабілізація фінансового середовища, що привела до глобальної економічної кризи. Стагнація, шалене зростання безробіття, слабка конкурентоспроможність змушують низку країн до пошуку ефективних антикризових заходів, одними з яких є валютні важелі. Це підносить питання, пов'язані з протистоянням валют, на новий рівень.

Термін «валютні війни» набув поширення для позначення феномена, який економісти називають конкурентною девальвацією національних валют, за якого країни свідомо девальвують валюти для отримання конкурентної переваги у сфері експортування. Однак ослаблення однієї валюти означає одночасне зміцнення іншої. Цей процес набуває спіралеподібного характеру, однак, зрештою, програють усі. Як правило, це приводить до негативного впливу на стан світової торговельної діяльності та економіки, а також може привести навіть до розвалу міжнародної монетарної системи (наприклад, скасування золотого стандарту у 1930-х роках та Бреттон-Вудської валютної системи у 1970-х роках, коли США девальвували долар і відмовилися від його конвертованості в золото) [10].

Валютні війни, або конкурентна девальвація, – це послідовні навмисні дії урядів та центральних банків кількох країн для досягнення відносно низького обмінного курсу своєї національної валюти задля збільшення експорту та скорочення імпорту [5]. За таких умов вартість грошової одиниці може бути спасінням або крахом для національної економіки. Занадто висока вартість валюти може знизити експорт, а занадто низька – привести до того, що імпорт буде занадто дорогим та спричинить підвищення інфляції. Спосіб урегулювання цієї ситуації та методи ведення країною справ як на зовнішньому, так і на внутрішньому фінансових ринках МВФ визначив ще у 1976 році, коли переглянув свій статут та ввів обмеження на маніпуляцію обмінними курсами. Досі політики та економісти світу намагаються обходити таку категорію, як валютна війна, замінюючи її на збалансування та регулювання обмінних курсів.

Валютна війна однієї країни проти іншої, яка використовує конкурентну девальвацію, є одним з найбільш негативних явищ у міжнародній економіці. Така тенденція змушує згадати світ під час Великої депресії, коли країни за допомогою девальвації та встановлення непосильних митних тарифів крок за кроком руйнували світову

торгівлю. Можна згадати 1970-ті роки, коли США, намагаючись якимсь чином послабити національну валюту, не підкріплюючи його золотом, досягли чотирикратного збільшення цін на нафту. Знову ж таки не варто забувати про такі валютні падіння, як кризи британського фунта стерлінгів 1992 року, мексиканського песо 1994 року та російського рубля 1998 року. Навіть якщо не брати до уваги тривалість криз, всі вони супроводжуються жахливими наслідками, зокрема стагнацією, спадом економіки, фінансовою панікою, безробіттям.

Жодна валютна війна не приносить нічого доброго жодній з країн-учасниць та країнам, які певним чином залежать від тієї чи іншої валюти. Цікавим фактом є те, що, незважаючи на проходження цих воєн на міжнародній арені однією країною проти іншої, їхньою причиною є внутрішньодержавний розлад. Країна зважається на такий крок через недостатній розвиток. Зазвичай вона потерпає від масового безробіття, інфляції, зниження темпів економічного розвитку, слабкості банківського сектору та погіршення державного фінансування. За таких умов досить складно досягти зростання лише завдяки рушійним силам всередині країни. Отже, стимулювання експорту за допомогою девальвації валюти – це останній з можливих рушіїв економічного зростання.

Валютні війни є закономірним явищем корисної поведінки держав, адже кожна держава намагається будь-яким способом забезпечити собі стабільність. Валютні війни може розв'язувати тільки держава, а її дії спрямовані на регулювання зовнішніх потоків товарів та капіталів за допомогою знецінення валютного курсу. Таким чином, девальвація валюти веде до подорожчання імпорту та скорочення його обсягів, здешевлення експорту та його зростання, як наслідок, відбувається зростання сукупного попиту і ВВП.

Можна виділити прямі та непрямі методи ведення валютних війн. До прямих методів належать:

1) девальвація національної валюти, тобто офіційне зниження курсу національної валюти до іноземних, що можна використовувати тільки за режиму фіксованого або обмежено гнучкого валютного курсу;

2) валютні інтервенції, тобто операції з купівлі-продажу центральним банком країни іноземної валюти, що найбільш поширене за режиму плаваючого валютного курсу й вважається ефективним, якщо національна валюта не є ключовою або домінуючою.

Непрямими методами є:

1) зниження національної облікової ставки, що приводить до відтоку іноземного капіталу з огляду на умови паритету процентної ставки, а також знецінення національної валюти;

2) операції на відкритому ринку, за яких центральний банк викуповує державні облігації,

розширюючи пропозицію національної валюти, що сприяє зниженню її курсу до валют торговельних партнерів;

3) емісія національної валюти, що приводить до збільшення пропозиції грошей, інфляційних очікувань та знецінення валюти;

4) податкові методи, тобто введення податку на операції нерезидентів з національною валютою, що сприяє відтоку іноземного капіталу з країни;

5) валютні обмеження на операції нерезидентів з активами, номінованими в національній валюті [12, с. 19-30].

Валютою в центрі глобальних валютних воєн є долар США, який продовжує стикатися з конкурентною девальвацією, яка виникає в історії зниження цін, уникнення доларових паперових активів США та різної економічної політики [8]. Країни вступають у валютні війни, щоб отримати порівняльну перевагу в міжнародній торгівлі. Коли вони девальвують свої валюти, вони роблять свій експорт менш дорогим на зовнішніх ринках. Підприємства експортують більше, стають прибутковими та створюють нові робочі місця. Як наслідок, країна отримує вигоду від більш сильного економічного зростання. Війни валют також стимулюють інвестиції в активи країни. Фондовий ринок стає дешевшим для іноземних інвесторів. Прямі іноземні інвестиції зростають, коли бізнес країни стає відносно дешевим. Іноземні компанії також можуть скуповувати природні ресурси.

Відомий американський економіст та фінансист Джеймс Рікардз у книзі «Фінансова зброя: «валютні війни»» виділяє основні чинники, що впливають на процеси сучасних валютних протистоянь між державами. Перший з них складають високий ступінь державного втручання та монополія великих фінансових інституцій. Причому йдеться не лише про Росію, як можна подумати відразу, але й про США, в яких роль надзвичайно потужного державного інституту виконує Федеральна резервна система. До того ж проблема полягає в тому, що навіть такі великі та впливові структури можуть помилятися, як ми це побачили під час кризи 2008 року. Другим чинником є складні системи міжнародних фінансів та валютних операцій. Нині світові фінансові та валютні ринки сягнули таких масштабів, що значно втратили притаманну простим системам стабільність, ставши дуже заплутаними та ризикованими. Чим складніше стає система, тим швидше зростає ризик, катастрофічніше стає ефект зміни системи. Третім фактором є неоптимальна система оцінювання ризиків. Значна кількість фінансистів оцінюють ризики щодо їх нормального розподілу та концепції вартості під ризиком. Однак сучасні ризики є менш прогнозованими та залежать від значно більшої кількості чинників, ніж зазвичай беруть до уваги. Четвертою складовою є колосальні обсяги штучних фінансо-

вих інструментів. Наприклад, деривативи, тобто похідні фінансові інструменти, зокрема кредитно-дефолтні свопи, які свого часу привели до загострення іпотечної кризи у США в 2008 році. Серед штучних фінансових інструментів також є спеціальні права запозичення (СПЗ) як одна з причин непрозорості ринків та неефективного втручання у світові економічні процеси такої надструктури, як Міжнародний валютний фонд [9].

Основним гравцем валютних воєн завжди виступали США. Сполучені Штати загалом не прибігають до девальвації долара, але використання ними експансіоністської фіскальної та монетарної політики має той же ефект. Однак долар зберігає свою цінність, незважаючи на це. Він відіграє унікальну роль світової резервної валюти. Інвестори купують його в будь-який період з огляду на міцність цієї країни та утримання нею національної валюти приблизно на одному рівні впродовж не одного десятиліття, незважаючи на різноманітні фінансові та валютні кризи. Таким чином, долар зміцнився на 25% між 2014 і 2016 роками, знову почавши знижуватися з тих пір.

У 2016 році включили юань, тобто китайську національну валюту, до валютного кошику, що суттєво змінило ситуацію. Як можна побачити на рис. 1, 2, співвідношення сил змінилось, і якщо у 2015 році третю позицію займав фунт стерлінг, то саме юань змінив його позицію на четверту. Навіть незважаючи на те, що для валютного кошику він є цілковито новою валютою, він зміг потіснити таких гравців, як фунт та єна. У 2016 році євро також суттєво послабив свої позиції, знизившись із 37,4% до 30,4%, що говорить про те, що у валютній війні між долларом та євро з'являється ще один гравець, а саме юань.

Боротьба між Китаєм і США, юанем і долларом нині посідає основне місце у світових фінансах, а також є головним фронтом третьої валютної війни. Ця боротьба почалася після виходу Китаю із 25-річного періоду економічної ізоляції, соціального хаосу та доктринних притискань вільних ринків комуністичним режимом.

НБК прив'язав юань до долара разом з кошиком інших валют. Уряд втримує юань у межах 2% торгового діапазону близько 6,25 юанів за доллар. Обмінний курс свідчить про те, що 1 доллар можна придбати за 6,25 юанів. Однак хоча така ставка зберігалася досить довго, проте у 2015 році Банк дозволив юаню впасти до 6,3845 юанів за доллар. У 2016 році він ще більше послабив свій контроль над юанем, зробивши це частиною економічної реформи Китаю. У 2017 році юань знизився до дев'ятирічного мінімуму.

Однак Китай не визнає валютної війни зі Сполученими Штатами. Натомість він намагався компенсувати зростання долара. Юань, який прив'язаний до долара, піднявся на 25%, коли доллар зробив

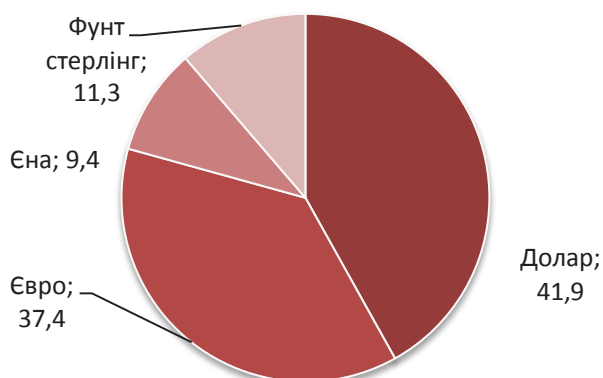


Рис. 1. Співвідношення валют у СПЗ, 2015 рік, %

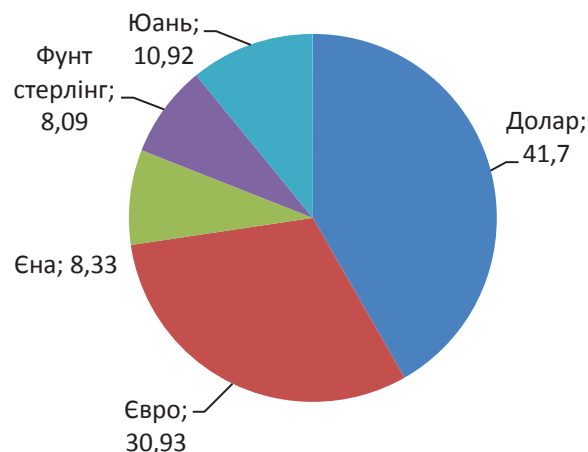


Рис. 2. Співвідношення валют у СПЗ, 2016 рік, %

Джерело: побудовано авторами за даними Міжнародного валютного фонду [11]

стрибок в період між 2014 і 2016 роками. Експорт Китаю ставав дорожчим, ніж у країн, які не були прив'язані до долара. Він повинен був знизити обмінний курс, щоби залишатися конкурентоспроможним. До кінця року, коли долар наприкінці 2016 року почав падати, Китай дозволив юаню рости. Американська сторона ввела підвищені мита у 25% на імпорт китайських товарів обсягом 16 млрд. дол. США. Ці дії є порушенням принципів СОТ. Китайська сторона висловлює рішучий протест у зв'язку з цим, тому змушена продовжувати приймати відповідні дії.

Китай – лідер серед американських кредиторів (1,18 трлн. дол. США) – скоротив пакет на 4,4 млрд. дол. США. Пекіну належить майже 20% американського державного боргу, і якщо Китай спробує продати частини свого пакета, то це серйозно вплине на всю фінансову систему США й курсу долара. 31 жовтня 2018 року юань понизив свій курс до рекордного показника 6,9571 за долар. Офіційно між долларом та юанем валютна війна не відбувається. Однак зараз прийнято розглядати торговельну війну між ними.

США націлені як на Китай, так і на Європу, але той факт, що Китай не дає змогу своїй валюті «плавати», робить падіння юаня більш навмисним, ніж падіння євро. Проте, крім різкого падіння курсу юаня, яке має ознаки навмисного, Китай може дозволити своїй валюті впасти разом з ринком, що відбувається через торгову війну та коливання економіки. Курс юаня по відношенню до долара слабшав як через торгові війни, так і через те, що процентні ставки у США зростають швидше, ніж інші, що підвищує вартість долара. Центральний банк Китаю встановлює денний курс юаня на основі останніх цін та дає змогу торгувати проти долара в діапазоні, що може бути на 2% вище або нижче цього рівня. Китай не робить ніяких дій,

щоби зупинити падіння валюти, як це могло би бути зроблено раніше [2].

Як зазначив Дж. Рікардз у книзі «Валютні війни», «сьогодні немає нічого, що передбачало б, що валютні війни закінчатимуться найближчим часом. Федеральна резервна система і Казначейство США наполегливо намагаються знизити курс долара. <...> Валютні війни, зрештою, пов'язані з долларом, але сьогодні доллар – це лише слабка версія його колишнього «я» через девальвацію золота. Ще є час врятувати його. Проте час швидко спливає» [4]. Отже, констатувати закінчення війн неможливо.

Однак це одна сторона та одна країна, з якою ведуться подібні дії. Таким чином, з одного боку, ми маємо США, які підвищують свою ставку федеральних фондів. З іншого боку, є решта світу, яка значною мірою здійснює більш просту грошову політику. Ця розбіжність у монетарній політиці є основною причиною того, що доллар зростає в усьому світі. Ситуація ускладнюється низкою факторів: економічне зростання в більшості регіонів за останні роки було нижче історичних норм, що можна пояснити з позиції Великої рецесії; більшість країн вичерпала всі варіанти стимулювання зростання з огляду на те, що процентні ставки в багатьох країнах вже або майже нульові, або перебувають на історичних мінімумах; з огляду на те, що можливим є подальше зниження ставок, а фінансове стимулювання не є можливим, знецінення валюти є єдиним інструментом, що залишається для підвищення економічного зростання.

Знецінення валюти не є панацеєю від усіх економічних проблем. Розглянемо, наприклад, Бразилію. Бразильська економіка знизилась на 48% з 2011 року, і навіть валютна девальвація не змогла компенсувати інші проблеми, зокрема зниження цін на нафту та сировину.

Однак інвесторам введення мита США щодо товарів з Китаю ні чим не загрожує. Оскільки загальна сума митних зборів на китайські товари з урахуванням чинних тарифів невелика, вона дорівнює близько 50 млрд. дол. США на рік (25% від 200 млрд. дол. США), а уряд Америки не допустить обвалення фондового ринку США. Від початку торговельної війни США активно регулює ФРС, як наслідок, пом'якшується грошово-кредитна політика. Також валютна війна з Китаєм може послабити долар США, що може стати потужним стимулом для зростання фондового ринку США.

Китай у травні 2019 року в КНР послабив курс юаня відносно долара на 3%, Народний банк Китаю знизив норму резервування для малих та середніх банків на 8%. Саме тому, крім торговельної війни, між Китаєм та США назріває валютна війна. Зрештою, це може вилитися в те, що вся важкість від протистояння двох наймогутніших економік світу впаде, так би мовити, на гроші, а не на вартість активів. Активи, зокрема фондовий індекс S&P 500, на фоні послаблення грошей можуть продовжити своє зростання до нових висот [13].

Сучасними головними центрами валютного протистояння є США, Європа та Китай. Цим трьом китам потрібна порівняно з іншими дешева валюта для стимулювання експорту. Можливості Китаю для девальвації є відносно обмеженими, отже, для нього прив'язки валюти є одним з найбільш прийнятних способів, оскільки в цьому разі юань не повинен дорожчати. Найбільшими потенційними можливостями для девальвації володіють США завдяки статусу долара як провідної резервної валюти та потужним можливостям емісії. Європа також прагне девальвувати свою валюту, однак вона певним чином залежна від Китаю, який є покупцем її облігацій, а також від США, що надає доларову ліквідність у вигляді свопових ліній. Також у Німеччині історично склався потужний експортний сектор. Сьогодні на фоні слабкого зростання світової економіки суттєво зросли загрози назрівання валютних війн.

Сучасними способами ведення валютної війни є такі.

1) Відкрита інтервенція на валютному ринку, де центральний банк купує іноземну валюту, здебільшого долари та євро, за емітовану національну валюту. Саме таку практику давно застосовує Народний банк Китаю, який нагромадив суттєві валютні резерви близько 4 трлн. дол. (США постійно критикують КНР за штучне заниження курсу юаня). Іншими прикладами є Національний банк Швейцарії та Банк Японії. У вересні 2011 року після різкого укріплення франка на фоні європейської боргової кризи Швейцарія встановила максимальний курс франка до євро на рівні 1,20. З початку обсяг інтервенції був досить низьким,

складаючи 10 млрд. євро, але через нестабільність у Єврозоні обсяги поступово нарощувались. Банк Японії двічі виходив на ринок, продаючи єну та купуючи долари у серпні й жовтні 2011 року в обсязі 59 млрд. і 116 млрд. доларів відповідно. Японія є однією з найбільших торгових держав та основним партнером США, ЄС та Китаю.

2) Метод від МВФ, а саме метод обмеження припливу спекулятивного капіталу. Наприклад, у Бразилії у 2009 році був введений податок 2% на приплив іноземного капіталу на ринки акцій та облігацій, згодом збільшений до 4%. Ці заходи виявились ефективними, адже притік гарячих грошей знизився, а притік прямих іноземних інвестицій в Бразилію склав 65 млрд. дол. США.

3) Зміна банківських ставок, що характерне для розвинених економік, а саме США, Великобританії та Японії, адже країни, що розвиваються, більше схильні до високого рівня інфляції та вимушені підтримувати високі процентні ставки. Так, в умовах плаваючого курсу у відкритій економіці місцева валюта стає стабілізатором у кризові періоди, Центральний банк знижує базову ставку, яка зменшує привабливість місцевої валюти для іноземних інвесторів, а також приводить до її ослаблення, далі підвищується конкурентоспроможність вітчизняних товарів на міжнародному ринку, які стають дешевшими для зарубіжних споживачів. Як наслідок, зростає експорт, а з ним – економіка. Однак специфіка полягає в тому, що центральні банки розвинених країн вичерпали механізм зниження ставок. У результаті маніпулювання валютними курсами стало для них практично єдиним механізмом стимулювання експорту. Для цього використовуються і згадані вже прямі інтервенції (Національний банк Швейцарії, Банк Японії), і непрямі інструменти, такі як кількісне пом'якшення (QE), проведене Федеральною резервною системою США, Банком Японії та Банком Англії [10].

Висновки з проведеного дослідження. Отже, сучасна світова фінансово-валютна система є вкрай складною та глибоко взаємопов'язаною з економікою різних країн. Валютні війни, до яких схильні сьогодні багато країн світу, можуть значною мірою дестабілізувати економіку. Отже, можна виділити такий негативний наслідок валютної війни, як девальвація валюти, що може знизити продуктивність у довгостроковій перспективі. Якщо девальвація валюти не супроводжуватиметься справжніми структурними реформами, продуктивність страждатиме; ступінь знецінення валюти може перевершити бажане та очікуване падіння, що може привести до зростання інфляції та відтоку капіталу; валютна війна може призвести до посилення позиції протекціонізму та створювати торговельні бар'єри, які перешкоджали б світовій торгівлі, що й відбувається сьогодні у США.

До валютних війн схильні сьогодні багато країн світу, що може приводити до дестабілізації економіки, а від курсових дисбалансів перш за все постраждають країни з економікою, що розвивається. Наступними негативними наслідками їх ведення може стати процес переростання у справжні торгові війни та застосування протекціонізму, а валютні війни можуть привести до порушень правил та принципів вільної торгівлі СОТ. Ослаблення національних валют може привести світову економіку до краху.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Amadeo K. Why Global Currency Wars Aren't as Dangerous as They Sound. 2018. URL: <https://www.thebalance.com/what-is-a-currency-war-3306262> (дата звернення: 28.05.2019).
2. Domm P. (2018) Trade war risks becoming a dangerous currency war as China weakens yuan the most in 2 years. URL: <https://www.cnbc.com/2018/07/20/trade-war-could-be-morphing-into-currency-war-if-china-is-plays-hardba.html> (дата звернення: 28.05.2019).
3. Picardo E. (2018) What Is A Currency War And How Does It Work? URL: <https://www.investopedia.com/articles/forex/042015/what-currency-war-how-does-it-work.asp> (дата звернення: 29.05.2019).
4. Wilson C. Everything You Need to Know About Currency Wars. 2017. URL: <https://dailyreckoning.com/everything-to-know-about-currency-wars> (дата звернення: 28.05.2019).
5. Валютні війни: як держави маніпулювали своїми валютами й до яких згубних наслідків це призвело. 2018. URL: <https://voxukraine.org/uk/valyutni-vijni-yak-derzhavi-manipulyuvati-svoyimi-valyutami-j-do-yakih-zgubnih-naslidkiv-tse-prizvelo> (дата звернення: 29.05.2019).
6. Мартін Н. Трамп проти всіх: коли торговельний конфлікт стає торговельною війною? 2018. URL: <https://p.dw.com/p/30vj3> (дата звернення: 26.05.2019).
7. Пруський О. Валютні війни у світовій економіці: історична ретроспектива та сучасні тенденції. *Наука молода*. 2014. № 21. С. 196-205. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/5383> (дата звернення: 25.05.2019).
8. Рікардз Дж. Валютні війни. Витоки наступної світової кризи. Київ : Наш Формат, 2018. 348 с.
9. Руденко І. Як валютні протистояння держав сприяють виникненню світових фінансових криз і чи можна запобігти наступній. 2018. URL: <https://kfund-media.com/finansova-zbroya-valyutni-vijny-dzhejmsa-rikardza> (дата звернення: 25.05.2019).
10. Співак І. «Валютні війни» як новітня парадигма забезпечення інтересів. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2011. Вип. 101. Ч. II. С. 85-91. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/1938/1702> (дата звернення: 23.05.2019).
11. Офіційний сайт МВФ : веб-сайт. URL: <https://www.imf.org> (дата звернення: 24.05.2019).
12. Харитонов Ю. Современные валютные войны: победители и побежденные. *Финансовый журнал*. 2011. № 2. С. 19-30.
13. Торговельну війну США й Китаю може нівелювати валютна – аналітики. 2019. URL: <https://prm.ua/torgovelnu-viynu-ssha-y-kitayu-mozhe-nivelyuvati-valyutna-analitiki> (дата звернення: 30.05.2019).

REFERENCES:

1. Amadeo K. (2018) Why Global Currency Wars Aren't as Dangerous as They Sound. Available at: <https://www.thebalance.com/what-is-a-currency-war-3306262> (accessed: 28.05.2019).
2. Domm P. (2018) Trade war risks becoming a dangerous currency war as China weakens yuan the most in 2 years. Available at: <https://www.cnbc.com/2018/07/20/trade-war-could-be-morphing-into-currency-war-if-china-is-plays-hardba.html> (accessed: 28.05.2019).
3. Picardo E. (2018) What Is A Currency War And How Does It Work? Available at: <https://www.investopedia.com/articles/forex/042015/what-currency-war-how-does-it-work.asp> (accessed: 29.05.2019).
4. Wilson C. (2017) Everything You Need to Know About Currency Wars. Available at: <https://dailyreckoning.com/everything-to-know-about-currency-wars> (accessed: 28.05.2019).
5. Valyutni viyny: yak derzhavi manipulyuvati svoymy valyutamy y do yakikh z-hubnykh naslidkiv tse pryzvelo. [Foreign exchange wars: how countries manipulated their currencies and what harmful consequences it led to]. 2018. Available at: <https://voxukraine.org/uk/valyutni-vijni-yak-derzhavi-manipulyuvati-svoyimi-valyutami-j-do-yakih-zgubnih-naslidkiv-tse-prizvelo> (accessed: 29.05.2019).
6. Martin N. (2018) Tramp proty vsikh: koly torhovel'nyy konflikt staye torhovel'noyu viynoyu? [Trump vs. all: when trade conflict becomes a commerce war?]. Available at: <https://p.dw.com/p/30vj3> (accessed: 26.05.2019).
7. Prus'kyy O. (2014) Valyutni viyny u svitoviy ekonomitsi: istorychna retrospektyva ta suchasni tendentsiyi [Foreign exchange wars in the world economy: historical retrospective and current trends] *Nauka moloda*. № 21. P. 196-205. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/5383> (accessed: 25.05.2019).
8. Rikardz Dzh. (2018) Valyutni viyny. Vytoky nastupnoyi svitovoyi kryzy [Foreign exchange wars. The origins of the next world crisis]. Kyiv : Nash Format (in Ukrainian).
9. Rudenko I. (2018) Yak valyutni protystoyannya derzhav spryayut' vynyknennnyu svitovykh finansovykh kryz i chy mozha zapobihy nastupniy [How currency controversy contributes to the emergence of global financial crises and whether it is possible to prevent the next]. Available at: <https://kfund-media.com/finansova-zbroya-valyutni-vijny-dzhejmsa-rikardza> (accessed: 25.05.2019).
10. Spivak I. (2011) "Valyutni viyny" yak novitnya paradyhma zabezpechennya interesiv ["Foreign exchange wars" as the latest paradigm of ensuring interests] *Aktual'ni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*. Vol. 101. P. II. P. 85-91. Available at: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/1938/1702> (accessed: 23.05.2019).
11. Ofitsiynyy sayt IMF. Available at: <https://www.imf.org> (accessed: 24.05.2019).
12. Kharytonova Yu. (2011) Sovremennue valyutnye voynu: pobedytely y pobezhdennue [Modern currency wars: winners and losers] *Fynansovyy zhurnal*. № 2. P. 19-30.
13. Torhovel'nu viynu SShA y Kytayu mozhe nivelyuvaty valyutna – analityky [The trade war between the US and China can be offset by currency analysts] 2019. Available at: <https://prm.ua/torgovelnu-viynu-ssha-y-kitayu-mozhe-nivelyuvati-valyutna-analitiki> (accessed: 30.05.2019).

Rychka MarynaCandidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of International Economic Relations and Business
National Aviation University**Slyusarchuk Olena**Student
National Aviation University

CURRENT WAR AS A MANIPULATIVE TOOL FOR INTERNATIONAL RELATIONS

The purpose of the article. The purpose of this study is to carry out a comprehensive assessment of the causes and consequences of currency wars in the context of the evolution of the world monetary system, as well as substantiation of the influence of current currency conflicts on the parameters of the development of the global economy and regional world economic processes.

Methodology. In the process of research, the following scientific methods have been used: dialectic, scientific abstraction, induction and deduction, historical and logical analysis.

Results. Consequently, the modern world financial and monetary system is extremely complex and deeply interconnected with the economy of different countries. Foreign exchange wars, which many countries of the world are inclined to do today, can largely destabilize the economy. Thus, one can distinguish the following negative consequences of currency warfare: devaluation of currency can reduce productivity in the long run. If devaluation of the currency is not accompanied by genuine structural reforms, productivity will end up ending up; the degree of depreciation of the currency may exceed the desired and expected decline, which could lead to higher inflation and capital outflows; a currency war can lead to stronger protectionist positions and create trade barriers that would hold back world trade. What is happening today in the United States?

To currency wars today, many countries of the world are concerned, which can lead to destabilization of the economy, and from the exchange rate imbalances in the first place will affect the developing countries. The next negative consequence of their conduct may be the process of transformation into real trade wars and the application of protectionism, and currency wars can lead to violations of the rules and principles of free trade of the WTO. The weakening of national currencies can lead the world economy to collapse.

Practical implications. The practical significance of the study is to sum up the causal consequences of the occurrence and consequences of using different methods of currency wars as recommendations for use in countries with different economies, as well as the experience of the currency war of the countries of the world, in particular the USA and China.

Value/originality. Today, the development of the world economy is accompanied by processes of destabilization of the financial environment, which manifest themselves from the concentration of influence of global economic crises. All this leads to economic stagnation, the volatility of financial markets and other negative phenomena, which prompt the search for effective anti-crisis instruments, some of which are currency levers, which determines the urgency of currency issues, including the consequences of currency wars. The complex assessment of the causes and consequences of currency wars in the context of the evolution of the world monetary system, as well as the justification of the influence of current currency conflicts on the parameters of the development of the global economy and regional world-economic processes.